

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžo/16/2016
Identifikačné číslo spisu: 2014200846
Dátum vydania rozhodnutia: 27.06.2017
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:2014200846.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a členov JUDr. Igora Belka a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcu: F. X. K., narodený XX.XX.XXXX, bytom XXX XX Š. - V., O. XXXX/X, zast.: Mgr. Petrom Magdálikom, advokát so sídlom advokátskej kancelárie Vájanského č. 1520, Galanta, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, ul. 29. augusta 8 - 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/223/2014-46 zo dňa 18. februára 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/223/2014-46 zo dňa 18. februára 2016 p o t v r d z u j e.

Žalobcovi sa náhrada trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I. Konanie pred správnym orgánom

Rozhodnutím č. 700-0610173914-GC04/14 zo dňa 30.01.2014 Sociálna poisťovňa, pobočka Galanta, predpísala žalobcovi poistné na nemocenské, starobné a invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity (ďalej aj „sociálne poistenie“) v celkovej sume 882,29 € za obdobie od júla 2005 do júna 2006. Rozhodnutie odôvodnila tým, že za uvedené obdobie žalobca ako samostatne zárobkovo činná osoba neodviedol poistné a príspevky vôbec. Na odvolanie žalobcu žalovaná rozhodnutím č. 45714-2/2014-BA zo dňa 7.10.2014 opravila vo výrokovej časti označenie niektorých ustanovení aplikovaných právnych predpisov a v ostatnom rozhodnutí správneho orgánu prvého stupňa potvrdila.

V odôvodnení rozhodnutia žalovaná poukázala na to, že žalobca bol oprávnený vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť na základe živnostenského listu sp. č.: ŽO-000/02808-00002, s dňom vzniku oprávnenia 19.6.2000 a dňom jeho zániku 23.01.2014, pričom v období od 01.12.2004 do 30.05.2005

mal žalobca pozastavené prevádzkovanie živnosti, čo potvrdzuje výpis zo živnostenského registra Okresného úradu Šaľa. Dňa 01.12.2004 podal žalobca na pobočke Sociálnej poisťovne v Galante registračný list fyzickej osoby (SZČO) - odhlásku, s dátumom zániku poistenia 01.12.2004.

Dňa 22.01.2014 podal žalobca na uvedenej pobočke registračný list fyzickej osoby (SZČO) - prihlášku, s dátumom vzniku poistenia 01.07.2005. Povinnosť žalobcu ako samostatne zárobkovo činnnej osoby prihlásiť sa do sociálneho poistenia mu podľa žalovanej vznikla vzhľadom na skutočnosť, že po skončení obdobia pozastavenia prevádzkovania živnosti, t. j. od 31. mája 2005, žalobca opätovne nadobudol postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) v znení účinnom do 31.12.2010 a splnil aj druhú rozhodujúcu podmienku pre vznik povinného sociálneho poistenia od 1.07.2005, ktorou bolo prekročenie zákonom ustanovenej hranice príjmu za rok 2004.

Žalovaná ďalej dôvodila, že v zmysle právnej úpravy účinnej do 31.12.2010 bol vznik právneho postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podmienený existenciou oprávnenia na vykonávanie činnosti (napríklad oprávnenia prevádzkovať živnosť). Keďže v rozhodujúcom období pre vznik povinného poistenia od 1.07.2005, teda v roku 2004, žalobca vykonával samostatnú zárobkovú činnosť a dosahoval z nej príjem, bol ako povinne poistená osoba povinný od júla 2005 do júna 2006 platiť a odvádzať poistné.

Žalovaná tiež poukázala na to, že pri predpísaní poistného a príspevkov bola správne zohľadnená aj skutočnosť, že žalobca od 01.12.2004 súčasne vykonával aj činnosť zamestnanca, pričom vykonaním súbehu vymeriavacích základov z oboch zárobkových činností (zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba) bolo zistené, že bol prekročený maximálny vymeriavací základ stanovený zákonom pre platenie poistného na nemocenské poistenie za obdobie november 2005, december 2005 a máj 2006. Na základe toho žalobca za november 2005 nie je povinný zaplatiť poistné na nemocenské poistenie vôbec a za december 2005 a máj 2006 zo zníženého vymeriavacieho základu.

II. Konanie pred súdom prvého stupňa

Proti uvedenému rozhodnutiu žalovanej podal žalobca v zákonnej lehote žalobu na krajský súd a navrhoval rozhodnutia správnych orgánov oboch stupňov zrušiť a vrátiť vec žalovanej na ďalšie konanie. Namietal, že v rozhodnom období nebol samostatne zárobkovo činnou osobou v zmysle § 5 písm. b) zákona o sociálnom poistení a preto mu nemohla vzniknúť povinnosť platiť predpísané poistné na nemocenské a dôchodkové poistenie. Tvrdil, že rozhodnutia Sociálnej poisťovne sú v rozpore s § 14 ods. 1 písm. b), § 15 ods. 1 písm. d), §21 ods. 1, § 5 písm. b) a § 5 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ďalej s § 5 ods. 1, 2 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „živnostenský zákon“) a s § 59 ods. 1 zákona č. 312/2001 Z. Z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“).

Žalovaná v písomnom vyjadrení k obsahu žaloby navrhla žalobu ako nedôvodnú zamietnuť, pričom zotrvala na dôvodoch napadnutého rozhodnutia.

Krajský súd po prejednaní veci na nariadenom pojednávaní vyhlásil dňa 18. februára 2016 rozsudok, ktorým žalobu zamietol a žalobcovi nepriznal nárok na náhradu trov konania. Rozsudok odôvodnil tým, že žalobca v rozhodnom období, za ktoré mu bolo predpísané poistné a príspevky na povinné poistenie, nemal pozastavené ani prerušené prevádzkovanie živnosti, ako držiteľ oprávnenia na podnikanie sa považoval v zmysle § 5 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení za samostatne zárobkovo činnú osobu pre účely nemocenského a dôchodkového poistenia, a to bez ohľadu na skutočnosť, že od 1.12.2004 bol vymenovaný do štátnozamestnaneckého pomeru, v dôsledku čoho podľa § 59 ods. 1 zákona o štátnej službe v nadväznosti na § 5 ods. 2 živnostenského zákona nemohol po dobu trvania svojho štátnozamestnaneckého pomeru živnosť prevádzkovať. Krajský súd poukázal na to, že žalobca mal možnosť požiadať v rozhodnom období o pozastavenie prevádzkovania živnosti tak, ako to urobil v období od 01.12.2004 do 30.05.2005, čo sa však nestalo.

Nakoľko žalobca mal v rozhodnom období oprávnenie prevádzkovať živnosť, považoval krajský súd za ničím nepodložené a pre rozhodnutie vo veci za nepodstatné jeho tvrdenie, podľa ktorého pri vybavovaní dôchodku mu pracovníčky Sociálnej poisťovne povedali, že pred výpočtom dôchodku musí vyplniť prihlášku na sociálne poistenie s dátumom 01.07.2005, pretože to je uvedené v živnostenskom registri.

III. Odvolanie žalobcu/stanovisko žalovanej

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca včas odvolanie, ktoré odôvodnil tým, že :

- a) v konaní došlo k vade tým, že súd prvého stupňa nesprávne vec právne posúdil, keď nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav (§ 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.);
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 205 ods. 2 písm. b/ O.s.p.);
- c) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 205 ods. 2 písm. d/ O.s.p.);
- d) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p.).

Žalobca dôvodil tým, že krajský súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď v rozpore s vykonaným dokazovaním mal za to, že žalobca bol v rozhodnom období povinne sociálne poistenou osobou titulom vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, ktorú však v rozhodnom období nevykonával a ani vykonávať nemohol, keďže mu to zakazoval osobitný zákon a to zákon o štátnej službe. V rozhodnom období bol teda sociálne poistenou osobou len z titulu vykonávania štátnej služby (ako štátny zamestnanec), nie z titulu vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. Poukázal na to, že zákon o sociálnom poistení v § 5 písm. b/ v rozhodnom období priamo odkazoval pri vymedzení pojmu samostatne zárobkovo činná osoba na živnostenský zákon, ktorého ustanovenie § 5 ods. 1 a 2 v spojení s § 59 ods. 1 zákona o štátnej službe výslovne vylučovali žalobcu z vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. To však prvostupňový súd nezohľadnil a uvedené ustanovenia živnostenského zákona a zákona o štátnej službe na daný prípad neaplikoval, v dôsledku čoho došlo podľa žalobcu v konaní k vade spočívajúcej v nesprávnom právnom posúdení veci a nepoužití správnych ustanovení právnych predpisov a zároveň k nedostatočnému zisteniu skutkového stavu veci v smere povinnosti žalobcu platiť poistné na sociálne poistenie. Podľa žalobcu na základe vykonaných dôkazov dospel súd prvého stupňa k nesprávnym skutkovým zisteniam v tom smere, že žalobca bol povinne sociálne poistenou osobou ako samostatne zárobkovo činná osoba a teda že bol z tohto titulu povinný platiť odvody na sociálne poistenie. Žalobca považoval za zrejmé, že v konaní na súde prvého stupňa došlo k vadám konania a napádaného rozhodnutia, pre ktoré toto rozhodnutie neobstojí.

Z uvedených dôvodov žalobca navrhoval, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zruší rozhodnutie žalovanej vydané v oboch stupňoch správneho konania a vráti jej vec na ďalšie konanie.

K podanému odvolaniu zaujal žalovaný písomné stanovisko, v ktorom uviedol, že navrhuje rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť, nakoľko žalobca mal v rozhodnom čase status samostatne zárobkovo činné osoby.

IV. Právne závery odvolacieho súdu

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 O. s. p. a s § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa § 201 v spojení s § 250ja ods. 1 O.s.p. odvolanie prípustné, vo veci v zmysle dôvodov uvedených v § 250ja ods. 2 O.s.p. nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu

jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože rozsudok krajského súdu je vo výroku vecne správny. Preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Najvyšší súd sa stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených žalovanou, ktoré sú obsiahnuté v administratívnom spise. Predmetom podaného odvolania i žaloby je posúdenie otázky, či obnovenie živnostenského oprávnenia dňom 31.05.2005 po uplynutí doby jeho dočasného pozastavenia nadobudol žalobca status samostatne zárobkovo činné osoby a či mu preto vznikla povinnosť platiť z tohto titulu poistné na sociálne poistenie, aj keď v tom čase už živnosť prevádzkovať nemohol, pretože odo dňa 01.12.2004 trval jeho štátnozamestnanecký pomer, ktorý je nezlučiteľný s výkonom podnikateľskej činnosti.

Zo skutkových zistení žalovanej, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, vyplynulo, že žalobca bol držiteľom živnostenského oprávnenia od roku 2000 až do roku 2014, pričom v čase od 01.12.2004 do 30.05.2005 mal na vlastnú žiadosť prevádzkovanie živnosti pozastavené. Túto skutočnosť oznámil aj na príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne, keď ako SZČO podal odhlášku z poistenia.

Podľa § 5 písm. b/ zákona o sociálnom poistení samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie prevádzkovať živnosť.18)

18) Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Podľa § 14 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinne nemocensky poistení sú

a) zamestnanec, ktorý vykonáva prácu na území Slovenskej republiky alebo mimo územia Slovenskej republiky počas obdobia určeného zamestnávateľom, ak medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak,

b) samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu³⁴⁾ alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 10 .

Podľa § 15 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinne dôchodkovo poistení sú

a) zamestnanec, ktorý je povinne nemocensky poistený,

b) samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je povinne nemocensky poistená,

Podľa § 20 písm. b/ zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca vzniká fyzickej osobe v štátnozamestnaneckom pomere odo dňa vzniku štátnozamestnaneckého pomeru a zaniká dňom skončenia štátnozamestnaneckého pomeru.

Podľa § 20 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činné osoby vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu³⁴⁾ alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 10 , a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu³⁴⁾ alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 10 , ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 20 ods. 4 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy

a) samostatne zárobkovo činné osoby uvedenej v § 5 písm. a) dňom odhlásenia sa z evidencie podľa

osobitného predpisu,11)

b) samostatne zárobkovo činnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení.

Z citovaných ustanovení zákona o sociálnom poistení v znení platnom a účinnom v rozhodnom čase vyplýva, že vznik a aj zánik povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby je naviazaný na zákonom predpokladané skutočnosti a to na existenciu oprávnenia na vykonávanie podnikateľskej činnosti a na prekročenie zákonom stanovenej hranice príjmu z podnikania za predchádzajúci kalendárny rok. Vznikom oprávnenia na podnikanie nadobúda fyzická osoba status samostatne zárobkovo činnej osoby a súčasne s tým aj povinnosti vyplývajúce z povinného sociálneho poistenia, pričom toto poistenie zaniká zo zákona dňom zániku oprávnenia na podnikanie.

Statusu samostatne zárobkovo činnej osoby sa podľa práva mohla fyzická osoba - živnostník zbaviť zrušením živnostenského oprávnenia, prípadne rozhodnutím živnostenského úradu o pozastavení prevádzkovania živnosti na obdobie najmenej šiestich mesiacov. Medzi stranami nie je sporné, že po dobu pozastavenia prevádzkovania živnosti, k čomu došlo v prípade žalobcu od 01.12.2004 do 30.05.2005, nemá fyzická osoba postavenie povinnej poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby. Uplynutím doby pozastavenia však znovu získava oprávnenia i povinnosti vyplývajúce zo statusu SZČO a to priamo na základe zákona, bez ohľadu na skutočnosť, či si je toho subjektívne vedomá a či skutočne prevádzkuje živnosť a dosahuje z podnikania príjem alebo nie. Vznik a trvanie povinného poistenia je totiž spojené s existenciou oprávnenia na podnikanie, nie s jeho realizáciou.

Podľa § 5 ods. 2 živnostenského zákona fyzické osoby a právnické osoby môžu prevádzkovať živnosť, ak to neobmedzujú alebo nevylučujú osobitné zákony.24)

Podľa § 59 ods. 1 zákona o štátnej službe štátny zamestnanec nesmie podnikat' alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť, ak tento zákon neustanovuje inak.

Žalobca dôvodne upozorňuje na to, že oprávnenie prevádzkovať živnosť môže byť obmedzené alebo vylúčené osobitnými zákonmi. Jedným z takýchto zákonov je zákon o štátnej službe v znení platnom a účinnom v relevantnom čase, podľa ktorého štátny zamestnanec nesmie podnikat' alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť. Pokiaľ žalobca tvrdí, že po nástupe do štátnozamestnaneckého pomeru dňom 01.12.2004 nepodnikal a nedosahoval príjem zo živnosti, uvedený zákon neporušil. To však nič nemení na skutočnosti, že obnovením oprávnenia prevádzkovať živnosť dňom 31.05.2005 po uplynutí doby dočasného pozastavenia znovu získal oprávnenie na podnikanie a tým aj status samostatne zárobkovo činnej osoby. Keďže v rozhodnom roku 2004 dosiahol príjem z podnikania vo výške presahujúcej stanovený zákonný limit, vznikla mu povinnosť platiť poistné a príspevky na povinné poistenie za obdobie od 01.07.2005 do 30.06.2006, ako o tom rozhodla žalovaná. Po nastúpení do štátnozamestnaneckého pomeru by sa žalobca uvedenej povinnosti zbavil len vtedy, keby si pozastavenie živnosti nechal predĺžiť alebo oprávnenie na podnikanie by celkom zrušil. Keďže tak neurobil, nemôže sa ubrániť vzniku povinného sociálneho poistenia z titulu znovunadobudnutia statusu SZČO tým, že bol na poistení zúčastnený ako štátny zamestnanec a že podľa v tom čase platného zákona o štátnej službe prevádzkovať živnosť nemohol. Zákon o štátnej službe mu totiž zakazoval podnikat' alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť, nie však byť držiteľom oprávnenia na podnikanie, s ktorého existenciou bol v tom čase spojený status SZČO, vznik povinného sociálneho poistenia a povinností z toho vyplývajúcich.

Podľa § 228 ods. 3 zákona o sociálnom poistení samostatne zárobkovo činná osoba je povinná prihlásiť sa na nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie najneskôr do ôsmich dní od vzniku týchto poistení a odhlásiť sa z týchto poistení do ôsmich dní od ich zániku.

Prihláška samostatne zárobkovo činnej osoby do povinného poistenia, ako aj odhláška z tohto poistenia, sú v zmysle zákona o sociálnom poistení len evidenčnými úkonmi, ktoré je samostatne zárobkovo činná osoba povinná urobiť do ôsmich dní od vzniku, resp. zániku poistenia. Uvedené úkony však vznik alebo zánik povinného poistenia nespôsobujú, pretože tie nastávajú na základe zákona v nadväznosti na nadobudnutie, resp. zánik oprávnenia na podnikanie.

Odvolací súd považuje za potrebné podotknúť, že v súlade s princípmi zásluhovosti i solidarity, ktorými sa sociálny poisťný systém spravuje, sa vyššie poistné vyplývajúce zo súbehu povinného poistenia zamestnanca i samostatne zárobkovo činnnej osoby musí u žalobcu prejavíť i na výške starobného dôchodku.

Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné, nakoľko skutkové zistenia žalovanej, z ktorých súd prvého stupňa vychádzal, boli správne, vec bola správne právne posúdená, pričom pri rozhodovaní boli vzaté do úvahy aj všetky ustanovenia právnych predpisov, na ktoré poukazoval žalobca. Závery súdu prvého stupňa boli aj dostatočne odôvodnené. Keďže námietky žalobcu vznesené v odvolaní proti prvostupňovému rozsudku nie sú dôvodom na jeho zrušenie alebo zmenu, postupoval odvolací súd podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. v spojení s § 250ja ods. 3 veta druhá O. s. p. a rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 prvá veta Os.p. a § 250k ods. 1 Os.p. tak, že žalobcovi ich náhradu nepriznal, keďže v tomto konaní úspešný nebol.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie n i e j e prípustné.